ודלמא כולה חובה היא וכל [א]שהוא ממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו אמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי דמסיק להו לשום עצים וכרבי אליעזר [ב]דתניא רבי אליעזר אומר (א) [1]לריח ניחוח אי אתה מעלה [א]אבל אתה מעלה לשום עצים אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי ודלמא דכולי עלמא מותר לערב חובה בנדבה והכא בדרבי אליעזר קא מיפלגי דרבנן אית להו דרבי אליעזר ורבי לית ליה דרבי אליעזר אמר ליה אי סלקא דעתך לרבי מותר לערב חובה בנדבה ודרבי אליעזר לית ליה אפשר דמייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמיץ רבא אמר דכולי עלמא מותר לערב חובה בנדבה ודכולי עלמא אית להו דרבי אליעזר והכא בפלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן קא מיפלגי [ג]דתנן אפי' מנחה של ס' עשרון נותן לה ס' לוג רבי אליעזר בן יעקב אומר אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוגה שנאמר [2]למנחה ולוג שמן רבנן סברי (ב) [ד][כרבנן] דאמרי ס' לוג וכל חד וחד עשרון לוגה קא שקיל ורבי סבר כר' אליעזר בן יעקב דאמר אין לה אלא לוגה ולא ידעינן אי חדא מנחה היא דסגי לה בחד לוג אי שתי מנחות נינהו דבעינן שני לוגין רב אשי אמר בקטן והביא גדול קמיפלגי רבנן סברי קטן והביא גדול יצא ורבי סבר לא יצא והא איפלגו בה חדא זמנא [ה]דתנן [ו]קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא צריכא דאי איתמר בהא בהא קא אמרי רבנן משום דאידי ואידי קומץ הוא אבל התם דקא נפישי אימורין אימא מודו ליה לרבי ואי איתמר בההיא בההיא קאמר רבי אבל בהא אימא מודי להו לרבנן צריכא [ז](סימן עצ"ם זה"ב יי"ן עול"ה תוד"ה שו"ר): **מתני'** [ח]הרי עלי [ט]עצים לא יפחות משני גזירין לבונה לא יפחות מקומץ [י]חמשה קמצים הם [כ]האומר עלי לבונה לא יפחות מקומץ המנדב מנחה יביא עמה קומץ לבונה המעלה [ל]את הקומץ בחוץ חייב שני בזיכין [מ]טעונין שני קמצים הרי עלי זהב לא יפחות מדינר זהב [נ]כסף לא יפחות מדינר [ס]כסף נחשת לא יפחות ממעה כסף [ע]פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יהא מביא עד שיאמר לא לכך נתכוונתי: **גמ'** [פ]תנו רבנן [3]קרבן מלמד שמתנדבין עצים וכמה שני גזירין וכן הוא אומר [4]והגורלות הפלנו על קרבן העצים רבי אומר עצים קרבן הם טעונין מלח וטעונין הגשה אמר רבא ולדברי [צ]רבי עצים טעונין קמיצה אמר רב פפא לדברי רבי עצים צריכין עצים: לבונה לא יפחות מן הקומץ: מנלן דכתיב [5]והרים ממנו בקומצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה מקיש לבונה להרמה דמנחה מה הרמה דמנחה קומץ אף לבונה נמי קומץ: ת"ר [ק]הרי עלי למזבח יביא לבונה שאין לך דבר שקרב לגבי מזבח אלא לבונה פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא מכל דבר שקרב למזבח ותו ליכא והא איכא [ר]עולה איכא עורה לכהנים והא איכא עולת העוף איכא

מוראה

דלמא כולה חובה היא. ומכי שקיל קומץ קמא הוה ליה כל מה שבכלים שיריים וכי קמיץ דנדבה ומקטר לה הוו להו [כמקטיר] שיריים (שחסרו): **דמסיק להו לשם עצים.** לעולם דחובה מקטיר ברישא ודקאמר דילמא איתו (מ) שיריים נינהו וקמו להו בבל תקטירו דמקטר ליה לקומץ דנדבה לשם עצים: **ואל המזבח לא יעלו.** בתריה דההוא קרא דבל תקטירו כתיב: **אית להו דר' אליעזר.** הלכך כי מקטר לקומץ דנדבה מתנה ואומר אם איכא נדבה בההוא כלי תהוי הקטרה מעליא ואי כולה לחובה היא הקטרה קמייתא תהא הקטרה והך לשם עצים: **ורבי לית ליה דר' אליעזר.** הילכך לא מצי לאיתויי בחד מנא דתו לא (ג) מקטר לקומץ קמא (נ) דלמא כוליה חובה וקם ליה בבל תקטירו: **אפשר דמייתי ששים בחד מנא וחד בחד מנא.** וקמיץ מגדול ברישא ומתנה אי כולה חובה שפיר ואי לא הא דקמילנא ליהוי מחובה ומאי דקמילנא (ס)מכלי א' ליהוי אההוא עשרון ולאותה נדבה דפש בכלי (ד) אחר ומגע מגען לראש הכלים זה בצד זה כדי שיגעו ראשי הקלתות(ע) זו לזו כי היכי דליפשרי נדבה דבכלי גדול הקומץ דבכלי קטן (פ)ומקטיר חובה והדר דנדר דאי נמי הויא קמייתא כל כלי גדול חובה לא הוו להו שיריים שחסרו דמהנהו שיתין דבחד מנא לא שקיל ולא מידי מכי שקיל קומץ קמא: **ששים לוג.** לששים עשרון שבאותו כלי ומתנה כמה שנדרתי תהא לחובתי והשאר תהא נדבה וכל חד עשרון לוג שקיל ולחובה לחובה ונדבה לנדבה: **אין לה (מנחה) אלא לוגה.** לוג לכל המנחות ואי עריב שתים מנחות זו של שלשים וזו של שלשים בכלי אחד בעי להו ב' לוגין ואי חדא היא (צ)בעי חד לוג: **קטן והביא גדול.** וזה אי נמי לא נדר אלא שלשה עשרונות ומייתי חמשה לנדרו יצא ולא בעי אתנויי מידי: **קטן והביא גדול.** שור קטן עלי והביא גדול: **אידי ואידי.** בין מנחה גדולה ובין מנחה קטנה חד קומץ מקריב: אימורין דגדול נפישי מדקטן ואיכא למימר לא הכי נדר בההוא קאמר לא יצא דנפישי אימורין דידיה: **מתני' שני גזירין.** שני בקעיות גדולות: **והמעלה את הקומץ בחוץ חייב.** כרת דהעלאה היא. ובהאי כללא הוי מעלה קומץ בפנים דהקטרה מעלייתא היא הלכך לא חשיב להו בשיתא: **שני בזיכין.** של לחם הפנים: **נחשת לא יפחות ממעה כסף.** לא יפחות משוה מעה כסף דמייתי [נחושת] שוה מעה כסף: **פירשתי.** כך וכך זהב ואיני יודע כמה פירשתי: **יביא.** כל כך עד שיודע בעצמו שלעולם לא לכך נתכוון: **גמ' קרבן.** נפש כי תקריב קרבן מנחה (ויקרא ב): **וכן הוא אומר.** דעצים איקרו קרבן: **וטעונין הגשה.** בקרן דרומית מערבית כמנחה: **עצים טעונים קמיצה.** שמרסקן לעצים דקין עד שנוטל מהם מלא קומצו: **עצים.** שהתנדב אדם טעונים עצים להסיקן בעלי הקדש כשאר קרבנות: **מגלן.** דסתם הקטרה הוי קומץ: **פירשתי.** אחד מאותן הקריבין כולם למזבח ואיני יודע איזה מהם פירשתי. וקא (ה) סלקא דעתך דולאי מדנחית למניינא דעתיה [נמי] אמידי דלית(ק) ביה היתר שיריים לכהנים ואע"ג דאינו נקטר כולו (ר)כמין עולת העוף ומנחת נסכים והילכך יביא מכולן אבל היכא דאמר הרי עלי למזבח סתם משמע דבר שנקטר(ש) היינו לבונה: **ותו ליכא.** ואמילתא קמייתא קאי דאין לך דבר הקרב כולו למזבח אלא לבונה:

מוראה

אפשר דמייתי שיתין בחד מנא ומגע להו וקמיץ. תימה והא תניא בהקומץ רבה (לעיל כד.) והרים ממנו בקומצו מן המחובר שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמוץ ומשמע התם כגון דחק קפיזא בקבא אע"ג דעריב מעילאי ואין לחלק בין עשרון אחד לכמה עשרונות דהא על כרחיך הא דקאמרי' הכא ומגע להו וקמיץ למה לי דמגע להו אי לאו משום דכתיב ממנו כדדרים להו התם וכיון דמדכתיב ממנו נפקא יש לנו למעט שני עשרונות בשני כלים כיון דחדא מנחה נינהו וחד קומץ לתרווייהו אע"ג דנגעי כמו עשרון אחד בשני כלים וצריך לפרש שני כלים דהכא כעריבה של תרנגולים דהתם ואע"ג דמפסקן מחיצתה הא נוגע וא"ת דבכולה שמעתא משמע דלא אסרינן אלא לערב חובה בנדבה אבל חובה בחובה משמע דשרי וא"כ לרבי יאמר אם ששים עשרונים נדרתי הרי עלי עדיין עשרון א' ואם פחות מס' נדרתי הרי עלי עדיין כל מה שחיסרתי מס' ועוד עשרון אחד יותר ומייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמיץ מהאי וקמיץ מהאי דכיון שהכל חובה יכול לערב ויש לומר כדשנינן לעיל בפרק התודה (דף פא.) התורה אמרה טוב אשר לא תדור ואת אמרת ליקו וליגדר לכתחילה ואין לנו לעשות כאן תקנה ע"י הרי עלי אבל בהרי זו שרי דהוי (ת) נדבה ורבי כר' אליעזר בן יעקב ואין לומר דלייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמיץ להו מעשרון אנדבה דבששים דהא (א) כי כלל חובה מערב' בנדבה הוה ליה חיסר שמנה וליכה שמנה: **לא** יפחות משני גזירין. ודווקא כי אמר עצים אבל כי אמר עץ מייתי גזיר אחד כדאיתא בשקלים (דף יא): **לא** יפחות מן הקומץ. במסכת שקלים בפרק שלשה עשר שופרות (דף יא) פליגי אי לשיעור יד בעלים אי לשיעור יד כהן: **המעלה** את הקומץ בחוץ חייב. והא כללא הוי מעלה קומץ בפנים דהקטרה מעלייתא היא והלכך לא חשיב להו בשיתא כך פירש בקונטרס וא"ת ומי סתם לן תנא כר' אליעזר דבפרק בתרא דזבחים (דף קי.) ומייתי ליה לעיל בסוף פרק קמא (דף יב:) דרבנן מחייבי בזית בחוץ וי"ל דקומץ דנקט לאו לאפוקי כזית אלא לאפוקי מאידך דרבי אליעזר דלאמר בשני בזיכי לבונה עד שיקריב שני קמצים ולפירוש זה לא מיירי בקומץ דסולת: **והא** איכא עולה. וא"ת והא איכא שמן למ"ד בפרק כל התדיר (זבחים צא:) דכליל וי"ל כיון דאיכא שמן דאכלי כהנים לא פסיקא ליה ועוד קשיא והא איכא עצים דאפי' לרבי דאמר טעון קמיצה הכל קרב כמפורש בהקומץ רבה (לעיל כ:):

ודילמא

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פי"ח מהל' איסורי מזבח הל' ג:
י ב מיי' פט"ו מהלכות מעה"ק הלכה ה:
יא ג ד מיי' שם הלכה יג:
יב ה מיי' פי"ט מהל' מעה"ק הלכה ג:
יג ו מיי' פי"א מהלכות פסוה"מ הלכה ח:
יד ז מיי' פ"ג מהלכות ערכין הלכה טו:
יד ח מיי' שם הלכה י:
טו ט מיי' פט"ו מהל' מעה"ק הלכה יא:

◆

רבינו גרשום

דכולה חובה וחסרו להו שיריים דהא קומץ אחרינא מאידך כלי קטן הוא דלא קא איערוב שולחן ממש אהדדי. והכי אפשר למעבד אלא ש"מ מדלא אמר הכי דבמותר לערב חובה בנדבה קמפלגי דר' סבר אסור לערב הילכך לא מצי עביד הכי דהא ס' דחובה נינהו בשארא דהוו להו נדבה בכלי אחר ולאו בדר' אליעזר קא מפלגי: רבנן אמרי דמייתין שיתין בחד מנא כרבנן דאמרי לס' עשרונים ס' לוגין וכל חד וחד עשרון לוגא דהנך ס' לוגין קא שקיל וכתנאי העשרונים יהא תנאי הלוגין: ורבי סבר כולהו ס' אין להו אלא חד לוג. ולהכי לא מצי מייתי ס' בחד מנא דלא ידעינן אי חדא מנחה היא כל הני ס' דאמריי ס' נדר ובעי בחד לוג ישמא שתי מנחות נינהו דהיא חו חובה והשאר הוו נדבה וצריכי ב' לוגין חד למנחת חובה וחד למנחת נדבה הילכך אי אפשר בתקנה אלא א"כ מייתי ס' לחודייהו ויהיב בהו לוג וכן מא' ועד ס' דמכל חד וחד איכא למימר מנחה באפי נפשה הוא וחדא מנחה יש לה חד לוג בין גדולה בין קטנה: רב אשי לא מהדר לתרוצי אי מותר קא מיפלגי ולא איירי כלל בכל הני דאמרן אלא מפסיק ואמר דבהא פליגי. רבנן סברי קטן והביא גדול יצא. ואם נדר ס' והביא ס' יצא: הא איפלגינו דתנן קטן כו': דאידי ואידי קומץ הוא. בין שהביא מנחה קטנה בין מנחה גדולה אין מעלה ממנה לגבוה אלא חד קומץ להכי קאמרי רבנן דיצא: אבל התם בבהמה דקא נפישי אימורין. דכי נתנדב עגל והביא פר דאימורין דפר נפישי מדעגל ודהוי לגבוה טפי ממה דנדר אימא מודו ליה לר' דלא יצא צריכא: ה' קמצין הן. דבהו' עניינין הוו חשיבי קמצין: האומר הרי עלי לבונה סתם מתוך ביתו קומץ: טעונין ב' קמצין. ליתן בכל א' קומץ לבונה: לא יפחות ממעה כסף. נחשת שיהא שוה מעה כסף ולהכי זוטר דמי נחשת מכולהו

◆

שיטה מקובצת

גמ' דתנן ראב"י אומר אפי' מנחה של ששים: שם ולוג שמן רבנן סברי לה כרבנן דאמרי ס' לוג: שם חמשה קמצים הם האומר הרי עלי לבונה: שם שאין לך דבר שקרב כולו למזבח אלא לבונה: שם מכל דבר שקרב כולו למזבח ותו ליכא: רש"י ד"ה דלמא כו' הוה ליה כל מה שבכלי שיריים וכי קמיץ: ד"ה אית ליה כו' ואי כולה חובה: ד"ה ורבי לית ליה כו' דתו לא מקטר לקומץ בתרא דלמא כוליה חובה היא וקם ליה: ד"ה אפשר כו' ואי לא הא דקמיצנא להוי אחובה ומאי כו' ולאותה נדבה דפש בכלי גדול ומגע להו מגיע שני ראשי הכלים זה בצד זה: באו"ד נדבה דבכלי הגדול אקומץ דכלי קטן ומקטר: באו"ד קמייתא של כלי גדול חובה: ד"ה אין לה למנחה אלא לוגה לוג לכל המנחה ואי עריב: באו"ד בכלי אחד סגי להו בשני לוגין ואי חדא: ד"ה קטן והביא גדול וזה כו' אלא ב' עשרונות ומייתי ששים עשרונות יצא ולא בעי: ד"ה אימורין דגדול כו' ואיכא למימר דלאו הכי נדר בההוא קאמר לא יצא משום דנפישין אימורים דידיה: ד"ה נחשת כו' לא יפחות משוה מעה כסף דמייתי נחשת השוה מעה כסף: ד"ה יביא כו' שיודע בעצמו שמעולם לא נתכוון לכל כך הס"ד: ד"ה מגלן דסתם הקטרת לבונה הוי קומץ: תד"ה אפשר כו' כגון דחקק קפיזא בקבא אע"ג: באו"ד דהוי נדבה הס"ד ומה"ד ורבי כראב"י: ד"ה המעלה כו' וא"ת ומי סתם לן תנא כר' אליעזר דפ"ג דזבחים. וע"ב דף קט ע"ב:

מסורת הש"ס

א) [מנחות פו: וש"נ], ב) זבחים פו: יומא מז: סוטה כב. יבמות ק., ג) לעיל פח., ד) נ"ק, ה) לקמן קז:, ו) סימן לאלפי תפניות וכולן הרי עלי, ז) שקלים פ"ו מ"ו מעילה יט:, ח) [לעיל כג:], ט) [עיין תוס' שבת ג. ד"ה לא יפחות], י) לעיל כ:, כ) [מעילה יט: ע"ש תוס' ד"ה שם מהופכין], ל) [לעיל עד:], מ) נ"ל איתנו. נ"ק, נ) נ"ל בהרא. נ"ק, ס) נ"ל מכלי ב' ליהוי כו' ולאותה דפש בכלי ראשון נדבה ומגע כו'. נ"ק, ע) בס"א: הקלתות, פ) נ"ל ומקטיר נדבה והדר לחובה ד"ה נמי כו', צ) נ"ל בעי כחד לוג. נ"ק, ק) נ"ל דליכא, ר) נ"ל כמו עולת עוף. נ"ק, ש) שנקטר סלו. נ"ק, ת) גי' הל"ק נדבה הס"ד ואח"כ ד"ה ורבי, א) נ"ל כי כלל חובה ומערבה בנדבה. נ"ק.

◆

תורה אור השלם

1. קרבן ראשית תקריבו אתם ליי ואל המזבח לא יעלו לריח ניחח: ויקרא ב יב
2. ואם דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולג שמן: ויקרא יד כא
3. ונפש כי תקריב קרבן מנחה ליי סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה: ויקרא ב א
4. והגורלות הפלנו על קרבן העצים הכהנים הלוים והעם להביא לבית אלהינו לבית אבתינו לעתים מזמנים שנה בשנה לבער על מזבח יי אלהינו ככתוב בתורה: נחמיה י לה
5. והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבנה אשר על המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח אזכרתה ליי: ויקרא ו ח

◆

הגהות הב"ח

(א) גמרא ר' אליעזר אומר ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח אי אתה מעלה: (ב) שם רבנן סברי ס' דאמרי ס' לוג לס' עשרון וכל חד וחד: (ג) רש"י ד"ה ורבי לית ליה וכו' דתו לא מצי מקטר כיון שהקטר לקומץ קמא דדלמא כוליה: (ד) ד"ה אפשר וכו' בכלי אחד גדול הס"ד ואח"כ מ"ה ומגע להו מגען לראש: (ה) ד"ה פירשתי וכו' וקא סלקא דעתך נ"ב וכן בדף שאח"ז ע"ב:

◆

מוסף רש"י

וכל שהוא ממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו. כדכתיב (ויקרא ב) כי כל שאור וכל דבש וגו' ואפי' ממנו יתירא היא ודרשינן ביה נמי לא תקטירו כל שממנו אשה לה' יש בכלל הזה קדשים ושירי מנחה ולחם הפנים שקרב מהן כגון לאישים האימורים וכן הקומץ וכן הבזיכין קיימי שיריים בבל תקטירו (זבחים עז.) מאחר שנתת לאש כל ממשנו הרי השיריים בבל תקטירו דכתיב (ויקרא ב) לא תקטירו ממנו אשה לה' לא תקטירו דבר שניתן ממנו לאשים (יומא מז.) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו לה' (ויקרא ב) הוה ליה למכתב, למה ליה למכתב ממנו אלא לאידרשיה נמי כאילו נפקיה לא תקטירו כל שממנו עולה כבר אשה לה' ויש בכלל לאו זה בשר כל קרבנות חוץ מעולה, ויש בכלל זה שירי מנחות (סוטה כג.). וכרבי אליעזר. דפליג במסכת זבחים (דף עז:) באיברי חטאת שכן שיריים מאחר שהוקטרו אימוריה ויתערבו לאיברי חטאת באיברי עולה שכן כליל, ר' אליעזר אומר יתן הכל למעלה ורואה אני את בשר חטאת למעלה כאילו הן עצים וילף טעמיה מהאי קרא ואל המזבח לא יעלו וגו' בתריה דהאי קרא לא תקטירו ממנו כתיב (יומא שם). פלוגתייהו בזבחים אברי חטאת שנתערבו באברי עולה ר"א אומר יתנם למעלה ורואה אני את בשר חטאת על המזבח כאילו הן עצים, וחכ"א תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה שאסור להקטיר אברי חטאת, משום לאו דכל שממנו לאשים ור"א סבר בתריה דההוא קרא כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם לה' שאור ודבש, בכורים אתה מביא מן התמרים ומנחת שתי הלחם שהוא ראשית מן השאור, ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח קאי נמי אשממנו אשה לה' דאוקמיה לבל תקטירו ולאשמעינן דלא אסר הקטרתו אלא כשמתכוין לריח ניחוח (סוטה שם). משני גזירין. ולהכי נקט שני גזירין משום דמשני שרגלין למזבח למערכה, דלאחר שריתה מערכה סדורה היו טוענין עליה ב' גזרי עצים לדילפינן מקרא פרק שלישי דמסכת יומא (לעיל כ:). וכמה שני גזירין, שני בקעיות גדולות וכן הוא אומר. דעצים קרבן מקרו ולדברי רבי עצים טעונין קמיצה. לדברי רבי דמקיש עצים למנחה ולהצריך הגשה כמנחה טעונין קמילה כמנחה, והמתנדב שני גזרין יביא עצים אחרים להסיקן (לעיל כ:). אמר רבא לדברי רבי. דקרי להו קרבן, אותן עצים טעונין עצים אחרים להקטירן עליהן כמו שאר קרבן וצריכין קמיצה. שיקח מן העצים מעט בקומצו ויקטיר תחלה. דהואיל ומקיש להו למנחה שטעונין מלח והגשה טעונין נמי קמילה (שם יט.). ותו ליכא. דליכא כולה למזבח הא איכא עולה. דהויא כולה למזבח (לעיל עד.). עורה לכהנים. ולא חשיב כולה למזבח (שם).